

ИНСТРУМЕНТИ СА ДИРКАМА У НАСТАВИ ПРЕДМЕТА МУЗИЧКА КУЛТУРА: УТВРЂИВАЊЕ СТЕЧЕНИХ ЗНАЊА ПО МОДЕЛУ АКТИВНЕ НАСТАВЕ

др Биљана Јб. Мандић
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Одсек за музичку уметност
Катедра за музичку теорију и педагогију
E-mail: biljana.mandic@filum.kg.ac.rs

УДК: 37.012:781.91

Прегледни научни чланак

Сажетак: У раду се представља методички концепт наменски креиране образовне средине са циљем да презентује иновативно методичко решење које омогућава увид у ниво стеченог знања и разумевања из области *Музички инструменти*. Креираће се образовна средина, у сегменту у коме ученик треба да препозна инструменте са диркама или групу инструмената према врсти композиције у оквиру датог музичког стила (оргуље, клавир, чебало, хармоника), а које ће омогућити увид у ниво стеченог знања применом групног облика рада. Методама, теоријске анализе и синтезе и генерализације и конкретизације, овако креиран наставни концепт имплицираће транспарентност методичких приступа током провере, односно утврђивања степена усвојености обрађених наставних садржаја.

Кључне речи: Музичка култура, наставни садржај, групни облик рада, инструменти са диркама

Уводна разматрања

Развијање критичког мишљења, важан је сегмент васпитно-образовног процеса. Критичко мишљење у наставном процесу има задатак, да омогући реципијенту да садржаје које усваја повезује са сопственим искуством, упоређује, испитује, конструише, изводи закључке. Иницирањем критичког мишљења креира се осећање задовољства током решавања задатих образовних задатака, боља примена и повезивање информација са постојећим знањима, утврђивање међусобних односа, преиспитивање применљивости и слично. Наставник од ученика тражи да аргументују, разликују битно од небитног, тачно од нетачног, износе креативне идеје, активно слушају друге, да се децентрирају, вреднују, повезују, доказују, решавају проблемске ситуације, закључују, класификују. Улога наставника је да кроз охрабривање, иницијативу, самосталност, оригиналност, радозналост и различите облике рада, иницира критичко мишљење које ће допринети конструкцији знања, са циљем, да се ученици оспособљавају да овладавају мисаоним операцијама, помоћу којих усвајају и користе знања (према: Вилотијевић, Мандић, 2016: 30). У наменски креираној образовној средини у којој се „ученик налази у улози самосталног субјекта који ступа у интеракцију са образовном средином“ (Исто, 31), ученик неће усвајати готова знања, већ ће их стицати сам путем открића, односно, кроз ланац наставних задатака који се постепено усложњавају.

Насупрот *традиционалном приступу* обради наставног градива који подразумева организацију наставног програма са нагласком на основним знањима и умењима, ослањање на препоручени уџбеник или приручник, трансфер знања и новог наставног материјала у готовом облику, верификацију ефикасности образовно-васпитног процеса по количини правилних одговора који се, као повратне информације добијају од ученика, контролу и оцењивање наставних постигнућа независно од процеса наставе и учења, и доминантан фронтални облик рада (према: Џинкић и Милутиновић, 2018: 138), *конструктивистички приступ* учењу фокус усмерава ка наставнику чија улога добија нова значења. Наставник постаје водитељ, мотиватор, сарадник, фацитатор стварања идеја, ставова, мишљења и вредности. Од начина рада наставника, од тога колико је спреман за сарадњу и отворен за примену различитих метода рада, зависи колико ће ученици бити укључени у процес учења, у улогу конструктора сопствених знања и колико ће бити мотивисани да преузму активну улогу у наставном процесу. Уџбеник више није основни извор информације, већ оригинални извори и примарне чињенице о предметима и појавама. Ученик није само у функцији примаоца готових знања, већ је равноправан учесник наставног процеса са властитим погледима на свет који га окружује. Улога наставника је да организује наставно-сазнајне и истраживачке активности ученика, да не намеће личне ставове и убеђења, већ да оцењује самостално расуђивање, умна питања, исправљање властитих грешака, све резултате сазнајних активности, залагање и допринос ученика у конструисању новог знања и напредак у учењу (Исто, 138). Контрола и оцењивање у тесној су вези са процесом наставе и учења, а наставне активности се реализују кроз групни облик рада. Овако креирана образовна средина имплицира хеуристичну наставу и „образовно-васпитни рад ученика и наставника усмерен на самостално проналажење и откривање сазнања“ (Вилотијевић, Мандић, 2016: 73). Наставна стратегија усмерава се на студиозан и осмишљен приступ који ће омогућити креирање ефикасних начина рада, креативно одступање од утврђених шема и стандардних решења, са циљем „да ученици при савладавању садржаја схвате смисленост материјала који уче, проблеме које он поставља, начине решавања проблема, да осмисле и провере резултате“ (Исто, 78). Наставник континуирано примењује наставне методе и поступке који ће подстицати ученике на мисаону активност и оспособљавати их да самостално овладавају знањима.

Организација наставног процеса

За организовање наставе, али и за образовно-васпитни рад у целини, подједнако је значајна комуникација која се одвија између ученика и наставника, али и ученика међусобно. Суштина организације савремене наставе у фокус поставља онога који учи. О организацији наставе одлучује наставник као њен руководилац, уз артикулацију основних

задатака наставе, карактеру и обиму наставних садржаја, узрасту ученика, месту извођења наставе, расположивом времену и средствима које планира да користи на часу (Симеуновић, Спасојевић, 2005: 133). Као главни елемент разредно-часовног система и основни, променљив и флексибилан облик организације наставе, наставни или школски час,¹ подразумева смишљен избор и структурисање наставних садржаја, рационално коришћење времена, примену различитих наставних метода и облика рада. Наставник организује хармоничан наставни процес током кога сви елементи дају највећи могући допринос реализацији постављених задатака, организује проблемске ситуације, услове, активности ученика и властити рад, тако да постоји спрега сила усмерена на задатке (Бранковић, Мандић, 2003: 110). Како наводи и Младен Вилотијевић „управљање разредом није могуће без јасног, планског коришћења времена, простора и подесног материјала кога је могуће трансформисати“ (Вилотијевић, 1999: 149).

Групни облик рада

Групни облик рада изводи се унутар ученичког колектива формирањем мањих група које самостално раде на одређеним задацима. У групном облику рада одељење се дели на групе које, свака за себе, решавају постављене наставне задатке, а након завршетка, о резултату свога рада обавештавају наставника и одељенски колектив (Пољак, 1985: 159). Суштина групног рада је циркулација и размена знања, идеја и искустава међу самим ученицима која се дешава у току изградње знања, а потом уједињавање бројних различитих знања и искуства у јединствену конструкцију *e pluribus unum* (из мноштва у један) (Пешикан, 2003: 99). За адекватну организацију групног облика рада, важна је величина групе. Педагог Марко Стевановић наводи да група треба да има од 3 до 6 чланова, те да се најбољи резултати постижу у групи од 3 до 4 члана (Стевановић, 1999). Насупрот овом мишљењу, Младен Вилотијевић сматра да број чланова унутар групе треба да буде од 5 до 7 чланова (Вилотијевић, 1999). Величина групе варираће у зависности од укупног броја ученика у одељењу и од узраста ученика. Млађи ученици ефикасније раде у мањим групама (оптимално 4 учесника), док група ученика старијих разреда може бити и већа од 5 до 6 чланова. Наставник, водећи рачуна о циљевима и задацима које треба решити на часу, формира тип групе који најбоље одговара датој ситуацији и

---

¹ Час је целовит, логички заокружен, временски ограничен део наставног процеса, током којег се заједничким радом наставника и ученика, решавају одређени дидактички и васпитно-образовни задаци (Трнавац, Ђорђевић 2010: 12).

обезбеђује свим групама део у учионицу где самостално, и без ометања осталих група решавају постављене наставне задатке.

Групе се по саставу могу формирати као *хомогене* или *хетерогене* у зависности од ученичког предзнања. *Хомогени* састав групе претпоставља исти степен познавања градива, док *хетерогени* састав подразумева да су ученичка предзнања различита. У настави предмета Музичка култура пожељан је хетерогени састав група, јер се тако омогућава, да слабији и музички мање даровити ученици, додатно уче од ученика који задато градиво брже и успешније савладавају. Приступ корелира са Бенетовим становиштем, да хетерогене групе доводе до високог степена интеракције (Bennett, 1978) и Данкиновим (Dunkin, 1987) тврдњама, да хетерогене групе показују врхунске резултате приликом решавања задатих проблема.

Да ли ће задаци који се додељују групама бити *истоврсни* или *диференцијални*, првенствено зависи од карактера наставног градива, али и постављених образовних циљева. Без обзира на то што се истоврсни задаци креирају приликом обнављања или утврђивања одређеног наставног садржаја, у примеру који ће уследити у делу рада под насловом *Артикулација наставне активности*, сугерише се креирање оба типа задатака. На овај начин оствариће се потпунија сврха групног облика рада, а постављене задатке групе ће решавати истим или приближно истим темпом. Фокус наставничке креације и опсервације, усмерен је на контролу рада свих група и интеграцију повратних информација у целину вишег реда. Током прве, припремне фазе, наставник ће извршити избор наставне јединице, одредити критеријум за формирање група, припремити литературу, наставна средства и програм рада за сваку групу. Након тога, све групе ученика се упознаје са начином коришћења програма рада, начином решавања задатака, техникама, употребом припремљеног дидактичког материјала и начин(у)има евидентирања рада.

Друга, радна фаза одвија се у четири етапе. Током прве *преоперативне* етапе, врши се формирање група, утврђују проблеми, израђује пројекат, припремају средства за рад. Циљ друге, *оперативне* етапе је реализација радних задатака. *Верификативна* етапа подразумева дискусију, доношење коначног извештаја, оцену рада груп(а)е, док је задатак четврте *апликативне* етапе, да по могућности изврши примену добијених резултата (према: Гавриловић-Обрадовић, 2014: 448). У радној фази наставник формира групе, а затим се групама деле конкретни задаци који се решавају самосталним радом. Наставник контролише рад свих група, даје допунска упутства, саветује, подстиче на рад и одговара на ученичка питања. Након завршетка рада, представници група презентују појединачни рад групе и приступа се синтетизовању резултата свих група. Без обзира на недостатке групног облика рада (не може се обезбедити потпуни успех у свим наставним ситуацијама), перципира се као облик рада који се примењује уз процену

природе наставног градива, сложеност наставних задатака и структуре учесника у образовном процесу.

Тема музички инструменти

Један од циљева обраде теме *Музички инструменти* у основношколској настави је, да се поред употпуњавања градива у оквиру теме стилска епоха, аудитивним и визуелним демонстрацијама музичких инструмената у контексту стилског периода оствари „продубљивање музичких и формирање кохерентних (са)знања, у конкретном случају спознаја о изгледу, улози, тембровским карактеристикама, извођачким могућностима и развоју музичких инструмената“ (Мандић, 2020: 74–75). Инструмент/и се класификују по изгледу, начину добијања тона, боји звука, демонстрира се грађа, делови инструмен(а)та, препознаје група инструмената и идентификују музички инструменти у контексту задате стилске епохе (упор. Наставни програм, 2019). У Наставном програму Републике Српске наводи се, да исходи учења упућују на оспособљавање ученика да „наведу и опишу, те аудитивно и визуелно разликује најзначајније инструменте“ (различитих стилских епоха), али и да „опишу типичне инструменталне облике“ (Наставни програм, 2014: 544–547). Осим аудитивне и визуелне идентификације инструмената, ученик се оспособљава да аудитивно препознаје најрепрезентативнија дела композитора инструменталне музике барока и класицизма, одређује историјски оквир, препознаје и наводи карактеристичне форме музике барока и класицизма, разуме појмове солистичка, камерна и оркестарска музика, разликује врсте камерних ансамбала према броју извођача (дуо, трио, квартет), класификује ансамбле према врсти инструмената који учествују у извођењу одређеног дела, наводи музичке форме, именује и описује водећи инструмент у одређеном делу, те аудитивно идентификује најпознатије инструменталне композиције (према: Наставни програм, 2014). У Републици Српској крајњи исходи учења дефинисани су у наставним програмом виших разреда основне школе на следећи начин „ученик је у стању да звучно и визуелно идентификује одређени инструмент, групу инструмената, одређени састав, да анализом издвоји главне карактеристике одређеног музичког дјела (уочи солистички инструмент, музички облик)“ (Исто, 2014).

Артикулација наставне активности

Циљ обнављања и утврђивања наставне јединице *Инструменти са диркама*, усмерен је на утврђивање у којој мери ученици успевају да: 1) идентификују инструмент/е по изгледу и звучним карактеристикама, изражајним и техничким могућностима, 2) препознају инструменте у

различитим стилским епохама као солистичке, камерне и оркестарске, 3) препознају претече инструмената и 4) препознају инструменте у класичној, цез музици и музици популарних жанрова. За сваки наведени задатак, изоставиће се сегмент везан за претече инструмената, приказаће се потенцијално методичко решење.

Формирање група. Формираће се четири групе хетерогеног састава (до шест ученика у групи) за чији ће рад, наставник адекватно организовати учионички простор.² На столу се налази припремљен и обележен радни материјал. Наставник даје упутства о начинима његовог коришћења, односно, припремљени материјал користи се када наставник дâ налог за његову употребу. Приликом уласка у учионицу, ученици из припремљене кутије узимају по једну картицу или обојену цедуљу са уписаним бројем (један, два, три, четири). Потом, заузимају место у групи која је обележена на исти начин. Након формирања група, које имају називе *прва*, *друга*, *трећа* и *четврта*, наставник пружа инструкције о начину реализације наставне активности. Групе решавају оба типа задатака, *истоврсне* и *диференцијалне* са знаком, ако групе решавају диференцијалне задатке, немају увид у задатке других група. Циљ је да се различити задаци заједно са одговорима, интегришу у целину вишег реда.

Задатак број 1. је усмерен на „откривање“ теме часа *Инструменти са диркама*, креирањем истог налога за све четири групе – „Подигни радни лист (обележен је бројем један) и реши задатак.“

Задатак за прву групу: „Пронађи улезе и објасни!“³

Задатак за другу групу: „Који од инструмената се сматра претечом клавира?“

---

² Претпоставка је да се у одељењу налази оптимална број до 25 ученика, а сугестија је да ученици седе у кругу око четири, у облику правоугаоника, спојене ученичке клупе.

³ Сlike под редним бројем 1 и 2 преузете су са

<https://www.slideshare.net/dusicamano/instrumenti-sa-dirkama-11857683>

Слика 1. Задатак за прву групу

Слика 2. Задатак за другу групу

Задатак за трећу групу: „Препознај и заокружи инструмент оргуље.“

Слика 3. Инструменти са диркама (оргуље, чембало, клавир и хармоника)

Задатак за четврту групу: *Загонетно питање*.⁴ „Помаже нам да распламсамо ватру, а део је и једног музичког инструмента. Који је то инструмент?“

Када групе реше задатке, представник сваке групе презентује осталим групама задати налог и тачан одговор. На основу решених задатака, групе заједно закључују да је час посвећен обнављању *инструмената са диркама* и назначавају имена – прва група тада добија назив **КЛАВИР**, друга **ЧЕМБАЛО**, трећа **ОРГУЉЕ** и четврта **ХАРМОНИКА**. Из припремљене коверте (обележена је бројем два), узимају апликације на којима је слика инструмента из првог задатка (нови назив групе), 'лепе' је на гардеробу и настављају групну активност под новим именом.

Након визуелне, други задатак усмерен је на аудитивну идентификацију инструмената са диркама. У овом сегменту, препоручује се група *истородних* задатака у виду припремљених питања на које ће групе одговорати применом технике „врућа оловка“. Техника „врућа оловка“ подразумева, да се у кратком временском периоду одговори на један или више постављених задатака.⁵

Задатак број 2. *Аудитивна идентификација инструмената са диркама*. Задатак 2.1. *Испод слике инструмента, упиши број по редоследу звучног појављивања*.⁶ Наставник репродукује кратке, изразито упечатљиве слушне инсерте, а ученици решавају постављени задатак. У хијерархији наставних задатака овај задатак (исти је за све групе), класификује се као најједноставнији и очекивање је да ће све групе одговорити правилно. Наставна активност траје 60 секунди.

Задатак број 3. *Звучне, изражајне и техничке могућности инструмената са диркама*. Наставник репродукује кратке слушне инсерте, а ученици имају задатке да напишу и заокруже тачне одговоре. На радном листу (обележен је бројем 3), видљиве су слике инструмената са диркама и издвојени делови за израду задатака 3.1, 3.2 и 3.3.

Задатак 3.1. Поредимо инструменте. *Опиши звук инструмената, сличности и разлике у начину добијања тона ако свирају ХАРМОНИКА и ОРГУЉЕ*.

⁴ Загонетно питање има задатак „да омогући минут или два интензивног размишљања, повезивања и закључивања. Требало би да изазове бар једно повезивање података и закључивање бар једног новог“ (Рајовић 2021: 68).

⁵ Ученик кога је група раније одабрала „врућом оловком“ записује одговоре које добија од осталих чланова групе. Време предвиђено за израду задатка износи 60 секунди, за сваки сегмент.

⁶ Примери које је наставник одабрао за слушну демонстрацију, партиципирају са наставним програмом и аудитивним примерима са којима су се ученици упознали на претходним часовима. У овом сегменту неће бити сугерисани потенцијални слушни примери за овај тип провере.

Задатак. 3.2. Поредимо инструменте. *Опиши звук инструмената, сличности и разлике у начину добијања тона ако свирају КЛАВИР и ЧЕМБАЛО.*⁷

Задатак. 3.3. *Изражајне могућности инструмената.* Наставник репродукује кратке (препоручују се нове композиције), изразито упечатљиве аудио и (или) видео инсерте. Звук којих инструмената одговара следећим описима: благо, величанствено, мирно, грандиозно, прозрано, снажно, виртуозно, продорно, покретљиво, тихо, одсечно, светло, монументално, кратко, јако?⁸ *Објасни! Бонус питање.* Напиши назив бар једне композиције коју си слушно препознао и име њеног композитора. Провера тачних одговора одвија се наизменично између група, по редоследу који одреди наставник.

Задатак број 4. *Повезујемо стилске епохе и инструменте са диркама.*⁹

Задатак 4.1. У чему се огледа сличност епохе барока и инструмента оргуље? Објасни!

Задатак 4.2. Пред који европским краљем је Георг Фридрих Хендл свирао хармонику? Објасни!

Задатак 4.3. Која два појма се крију иза слогова **КЛА**, **КЛА**? Објасни како су повезани!

Задатак. 4.4. Ко сам ја? Немам педал(е) и највише су ме свирали помоћу пернатих животиња између XVI и XVIII века? Објасни и напиши све што знаш о мени.

Када групе реше задатке, представник сваке групе презентује осталим групама задати налог и тачан одговор. Наставник мотивише групе да коментаришу, допуњавају питања са новим информацијама и континуирано врши интегрисање информација. Време предвиђено за израду задатака из четврте групе је четири минуте.

Задатак број 5. *Солистичко, камерно и оркестарско музицирање – Инструменти са диркама у џез, филмској и музици популарних жанрова.*

⁷ Време предвиђено за решавање задатака 3.1. и 3.2. је 60 секунди за сваки задатак (укупно 2 минуте), техником „врућа оловка“, са знаком да групе под називом ХАРМОНИКА и ОРГУЉЕ решавају само задатак [3.1.], а групе под називом КЛАВИР и ЧЕМБАЛО решавају само задатак [3.2.], након репродукованог аудио или видео примера.

⁸ Атрибутивне звучне карактеристике инструмената презентоване су вертикално, једна испод друге. Поред датог описа, ученици хоризонтално (препоручују се адекватно обележје □) додају иницијале инструмената **Х** (хармоника), **О** (оргуље), **К** (клавир), **Ч** (чембало). Неопходно је нагласити да се једном опису може придружити више иницијала.

⁹ Диференцијални тип задатка. Групе немају увид у задатке других група и на постављена питања одговарају одвојене. Добијене одговоре, неопходно је интегрисати у целину вишег реда.

Пети задатак омогућава, да наставник на различите начине интегрише досадашња знања која ће додатно усмерити на, препознавање инструмената са диркама у различитим извођачким ансамблима, повезивањем са музичко-стилском епохом и музиком популарних жанрова.

Задатак. 5.1. Уочи извођачки састав, препознај стилску епоху, назив композиције и композитора – А. Вивалди: *Зима* (трио хармоника), Ј. С. Бах: *Токата и fuga де-мол* (оргуље).

5.2. Уочи извођачки састав, препознај стилску епоху, музичку форму и композитора – Ј. С. Бах: *Концерт за чембало и гудачки оркестар де-мол*, Л. ван Бетовен: *За Елизу* (соло клавир).

5.3. Уочи извођачки састав – Бора Дугић: *Балада нерођених* (оркестар хармоника), Вера Миланковић, *Концертино на српске теме* (клавир и симфонијски оркестар)¹⁰ или други примери које наставник презентује по личном нахођењу.

5.4. Музика и популарни жанрови. *Морске оргуље у Задру*.¹¹ Објасни како, и за коју уметност би се пример могао употребити! Након презентованих слушних примера, групе приступају решавању задатака у исто време. Време предвиђено за израду задатака из пете групе је две минуте.

Шта смо научили? Мапа ума.

Сумирање и структурирање утврђиваног градива може се закључити израдом адекватне *мапе ума*, чији ће графички приказ омогућити додатно издвајање кључних појмова. Пожељно је да *мапа ума* садржи цртеже инструмената, инструменталних састава, стилских епоха, имена композитора, називе музичких форми у складу са темом која се утврђивала. Креирана *мапа ума* додатно ће усмерити и структурирати наставни садржај, а визуелно представљање великог броја информација допринеће концептуализацији утврђиваног наставног градива.

¹⁰ Задатак за ову групу усмерен је на аудитивно идентификовање извођачког састава. Све групе добијају исти налог, прочитајте „у себи“ задати задатак. Размисли и послушај звучне примере (све групе заједно слушају/гледају *све* припремљене аудио или видео примере. Након тога, решавају/записују одговоре на задати налог за своју групу.

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=5rUVc5ZnnDk>

Закључак

Тема *Музички инструменти*, без обзира да ли се савладава појединачно, или у оквиру задате стилске епохе, незаобилазан је део наставног градива предмета Музичка култура. Упечатљива и блиска ученицима свих разреда, подразумева да њено разумевање проистиче из јасно презентованих чињеница (спознаје), да су музички инструменти средство човековог естетског израза. Информације које се презентују, конципирају се кроз два угла разматрања – историјског (хронолошког) и стваралачког контекста, уз повезивање са друштвеним догађајима који су пратили развој инструмен(а)та и инструменталне музике. Техничке и изражајне карактеристике музичких инструмената демонстрирају се кроз упечатљиве аудитивне, визуелне и видео примере, који ће омогућити да ученици интегришу знања о њиховим основним карактеристикама путем слушања и опажања, али без механичког меморисања или фактографског набрајања. Утврђивању наставног градива неопходно је приступити осмишљено и на начин, да за сваки сегмент постоји упечатљиво методичко решење које ће допринети прецизном усмеравању појединачних наставних активности. Усмеравање наставних активности по моделу активне наставе, допринеће већем степену ученичке мотивације да систематски решавају постављене задатке уз пружање адекватних повратних информација. Креирани концепт активне наставе, допринеће развијању персоналних и емоционално-естетских капацитета ученика и потпуној концептуализацији знања из ове наставне области.

Коришћена литература

- Bennett, N. Stephen. (1978). *Recent research on teaching: a dream, a belief, and a model*. British Journal of Educational Psychology. vol. 48. <https://bpspsychub.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.2044-8279.1978.tb02379.x> 127–147.
- Бранковић, Драго и Данимир Мандић. (2003). *Методика информатичког образовања са основама информатике*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Вилотијевић, Младен и Данимир Мандић. (2016). *Информатичко-развијајућа настава у ефикасној школи*. Београд: Учитељски факултет.
- Вилотијевић, Младен. (1999). *Дидактика 1*. Београд: Научна књига – Учитељски факултет.
- Вилотијевић, Младен. (2000). *Дидактика 2*. Београд: Учитељски факултет и Завод за уџбенике.
- Гавриловић-Обрадовић, Драгана. (2014). Групни облик рада у функцији различитих истраживачких приступа књижевном тексту. *Зборник радова са научног скупа Књижевност за децу у науци и настави* (одржан 11–12. априла 2014. године), књ. 18, Јагодина: Факултет педагошких наука, 447–451.

- Dunkin, J. Michael. (1987). *The international Encyclopedia of Teaching and Teacher Education*. Oxford: Pergamon.
- Мандић, Биљана. (2020). Модернизација основношколских програма за предмет Музичка култура (2017–2019): нови педагошки изазов. у: др Биљана Мандић и др Јелена Атанасијевић (уред.), *Зборник радова са XIV међународног научног скупа Српски језик, књижевност, уметност, Експресивност и интимност у музици* (одржан 25–26. X 2019. године), књ. 3, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 67–81.
- Наставни програм предмета Музичка култура за осми разред основне школе у Републици Српској 2014. https://www.rpz-rs.org/sajt/doc/file/Novi_nastavni_programi/Redovna_nastava/Muzicka_kultura_od_2_do_9_razreda.pdf, приступљено 31.01.2021. године.
- Наставни програм предмета Музичка култура за седми разред основне школе Република Србија 2017. <https://zuov.gov.rs/programi-i-udzbenici/> приступљено 31.01.2021. године.
- Пешикан, Ана. (2003). *Уважавање индивидуалних разлика у активном учењу*. Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Пољак, Владимир. (1985). *Дидактика*. Загреб: Школска књига.
- Рајовић Рајко. (2012). *Како успешно развијати IQ детета кроз игру*. Novi Sad: Smart production.
- Симеуновић, Владо и Предраг Спасојевић. (2005). *Савремене дидактичке теме: нацрт за савремену дидактичку концепцију и стратегију наставног рада у основној школи*. Бијељина: Педагошки факултет.
- Стевановић, Марко. (1999). *Дидактика*. Тузла: РАС.
- Трнавац, Недељко и Јован Ђорђевић. (2010). *Педагогија (уџбеник за наставнике)*. Београд: Научна КМД.
- Џинкић, Оља и Јована Милутиновић. (2018). Идеје конструктивизма у савременој школској пракси. у: Јована Милутиновић (уред.) *Зборник Одсека за педагогију*. 27, Нови Сад: Филозофски факултет, 129–149.

Видео примери (могући избор):

- https://www.youtube.com/watch?v=KhJ2V1_oPJA Вера Миланковић: *Концертно на српске теме* (клавир и симфонијски оркестар)
- <https://www.youtube.com/watch?v=vcrBKnBG98I> А. Вивалди: *зима* (трио хармоника)
- <https://www.youtube.com/watch?v=k-1BRZJHNDw> Ј. Дербенко: *Рок токата* (хармоника соло)
- <https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA> Ј. С. Бах: *Токата и fuga де-мол* (оргуље)
- <https://www.youtube.com/watch?v=ouDz7Wj2TJQ> Ј. С. Бах: *Концерт за чембало и гудачки оркестар де-мол* (чембало)
- <https://www.youtube.com/watch?v=LQTFUfMSvQ> Л. ван Бетовен: *За Елизу* (соло клавир)
- https://www.youtube.com/watch?v=kOULPd11uxc&feature=emb_logo Бора Дугић: *Балада нерођених* (оркестар хармоника)
- <https://www.youtube.com/watch?v=5rUVc5ZnnDk> Морске оргуље у Задру/Хрватска.

SUMMARY

**INSTRUMENTS WITH KEYS IN THE TEACHING OF THE SUBJECT
MUSIC CULTURE: DETERMINING THE ACQUIRED KNOWLEDGE
ACCORDING TO THE MODEL OF ACTIVE TEACHING**

PhD Biljana Lj. Mandić

The paper presents a methodical concept a specially created educational environment with the aim of presenting an innovative methodological solution that provides insight into the level of acquired knowledge and understanding in the field of Musical Instruments. An educational environment will be created, in the segment in which the student should recognize instruments with keys or a group of instruments according to the type of composition within a given musical style (organ, piano, harpsichord, accordion), which will provide insight into the level of acquired knowledge using group form of work. Using methods of theoretical analysis and synthesis and generalization and concretization, the teaching concept created in this way will imply transparency of methodological approaches during the examination, ie determining the degree of adoption of the processed teaching contents.

Key words: Music culture, teaching content, group form of work, instruments with keys

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

78(082)

НАУЧНИ скуп "Савремено и традиционално у музичком стваралаштву" (2 ; 2020 ; Источно Сарајево)

Савремено и традиционално у музичком стваралаштву 2 : зборник радова са научног скупа Дани Војина Комадине, одржаног 10-12. децембра 2020. године / [главни и одговорни уредник Мирадет Зулић]. - 1. изд. - Источно Сарајево : Музичка академија Универзитета, 2021 (Источно Сарајево : Копикомерц). - 250 стр. : илустр., ноте ; 24 cm

На врху насл. стр.: Универзитет у Источном Сарајеву. - Текст ћир. и лат. - Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summeries.

ISBN 978-99976-902-4-1

COBISS.RS-ID 134086145